

Dabas zinības | Eksperimenti

1.04. Kas es esmu (Kornels, vides spēle) NP

Spēle nekavējoši iesaista. Spēles dalībnieki mācās klasificētu dzīvniekus, dzīvnieku uzvedību un ieradumus, pilnveido jautāšanas un kritiskās domāšanas prasmes. Entuziasma rosināšanas spēles katram dalībniekam sniedz patīkamu personisku izaicinājumu un sirsniņu piedalīšanos.

Nepieciešams:

1

1. Dzīvnieku attēli

(<https://drive.google.com/drive/u/0/folders/0B9LFluWXwzOCZGVia0pxeFg3bWc>).

2. Knaģi.

Darba gaita:

2

1. Katram spēles dalībniekam uz muguras ar knaģi pie krekla piesprauž dzīvnieka nosaukumu, taču daudz interesantāk to spēlēt ir ar vai dzīvnieku attēliem.
2. Katram jānoskaidro kāds dzīvnieks viņš ir, uzdodot jautājumus, uz kuriem var saņemt no cita spēles dalībnieka atbildi "jā" vai "nē". Jautājumos jāietver tikai dzīvnieka raksturojums. Spēlētāji nedrīkst jautājumā izmantot dzīvnieka vārdu vai dzīvnieku grupas vārdu, piem., "Vai es esmu vāvere?", "Vai es esmu zīdītājs?" Jautājumos jāizmanto tikai raksturīgās īpašības, piem., "Vai es esmu aukstasiņu", "Vai man ir kažoks?"
3. Spēlētājs var atbildēt ar "Jā", "Nē" vai "Nezinu". Mudiniet spēlētājus atbildēt ar "Nezinu", ja viņi nav pārliecināti par atbildi, nepareiza informācija var padarīt grūtu dzīvnieka noteikšanu.
4. Aicini katru spēlētāju uzdot vienu divus jautājumus, ne vairāk. Kad atbildes saņemtas jautā otrs. Tad pāris šķiras un turpina jautājumu uzdošanu citiem spēlētājiem.
5. Spēlētāji, kuri ir noteikuši dzīvniekus pareizi var pārlikt attēlus no muguras uz krekla priekšu.

Metodiskās norādes:

3

Spēlē var izmantot vides organizāciju pastkartes, kurām parasti otrā pusē ir arī dzīvnieka apraksts, kas ļauj pārbaudīt spēlētājam dzīvnieka vārdu un raksturojumu. Tā ka spēles mērķis ir, lai katrs dalībnieks veiksmīgi noteiktu dzīvnieku, pareiza atbilde jaunākiem bērniem varētu būt vienkārši "putns", bet pieredzējušajiem – precīzāks nosaukums.

Pēc Hovarda Gārdnera daudzveidīgo inteliģenču teorijas, pastāv deviņu veidu inteliģences, no kurām viena ir "naturālists". Naturālista inteliģence izpaužas spējā atpazīt un sistematizēt dabas formas, kā augi, dzīvnieki, minerāli. Tāpēc dažiem spēle padodas ļoti viegli. Kad bērni pirmo reizi cenšas noskaidrot savu dzīvnieku, viņi parasti nezina veidu kā nonākt pie slēdziena. Šī spēle māca, kā jautāt jautājumus, lai nonāktu pie atbildes.

Pēc spēles varētu pārrunāt, kā uzdot jautājumus, lai mērķtiecīgi sašaurinātu dzīvnieku loku. Ja ir saņemta "Jā" atbilde uz jautājumu "Vai es esmu siltasiņu dzīvnieks?", tas nozīmē, ka esmu zīdītājs vai putns. Ja nākošajā jautājumā tiek noskaidrots, ka tu neproti lidot, tad tu zini, ka esi zīdītājs vai arī nelidojošs putns, kā, piem., strauss. Nākošais jautājums varētu būt, vai man ir 4 kājas. Šādā vienkāršā un aizraujošā veidā bērni arvien labāk apgūst dzīvnieku klasificēšanas prasmes. Šeit ir daži jautājumi iesākumam, kas jums palīdzēs sašaurināt dažādu dzīvnieku grupu izvēli (zīdītāji, kukaiņi, gliemji u.c.). Šo spēli var izmantot gan jau apgūtas terminoloģijas atkārtošanai, gan lai izraisītu spēlētājos interesi un nepieciešamību apgūt jaunus jēdzienus un terminus. Jo specifiskāku jautājumu spēlētājs uzdos, jo tam lielākas izredzes uzminēt!

Jautāšanas ieteikumi.

1. "Vai es esmu mugurkaulnieks (dzīvnieks, kam ir mugurkauls)?"

Ja atbilde ir "jā", ir piecas iespējas: zivis, abinieki, rāpuļi, putni, zīdītāji. Lai mugurkaulniekus varētu dalīt mazākās grupās, pajautāji, vai tas ir siltasiņu vai aukstasiņu dzīvnieks. "Aukstasiņu mugurkaulnieks" nozīmē, ka dzīvnieka ķermeņa temperatūra mainās, pieskaņojoties vides temperatūras izmaiņām. Tie ir zivis, abinieki, rāpuļi.

"Siltasiņu mugurkaulnieki" nozīmē to, ka dzīvniekiem ir pastāvīga ķermeņa temperatūra neatkarīgi no tā, vai ārā ir auksts vai silts. Tie ir putni un zīdītāji.

1. Ja atbilde ir "nē", tas nozīmē, ka tas ir bezmugurkaulnieks. Visizplatītākie bezmugurkaulnieki ir tārpi, dēles, jūras zvaigznes, gliemeži, krabji, upes vēži, zirnekļi, kukaiņi, simtkāji.

Lai varētu dalīt bezmugurkaulniekus sīkāk, jautāji "Vai man ir posmainas kājas?" (No bezmugurkaulniekiem posmainas ekstremitātes ir, piemēram, kukaiņiem, vēžiem.) Bez mugurkaulniekiem, kuriem nav posmainu ekstremitāšu ir, piemēram, tārpi, dēles, jūras zvaigznes, gliemeži. Te būs vēl daži palīgajautājumi. Vai esmu plēsoņa?...

Vai es peldu?... Vai es lidoju?... Vai es dzīvoju (okeānā, tuksnesī. utt.)?... Vai man ir (2, 4, 6, 8 vai vairāk kā 8) kājas? (Vienā reizē jūs drīkstat uzdot tikai vienu jautājumu vienā reizē) ... Vai es esmu spilgta krasā?... Vai es esmu aktīvs naktī?

Citi ieguvumi:

1. Rosina atvērtību, izvairīšanos no aizspriedumiem, stereotipiem un kategoriskiem un nepārdomātiem spriedumiem ("Es dzīvoju mežā, esmu siltasiņu dzīvnieks, esmu aktīvs naktī, es varu lidot. Tas nozīmē, ka es esmu putns." Pareizā atbilde varētu būt arī lidvāvere.
2. Spēju atšķirt arvien jaunu informāciju un novērtēt tās derīgumu. Dažreiz spēlētājiem tiek dotas kļūdainas atbildes uz viņu jautājumiem. (a) "Es varu peldēt, un es esmu siltasiņu dzīvnieks. (Tātad es esmu putns vai zīdītājs.) Kuri putni un zīdītāji peld?, (b) grauzēju kārtas pārstāvis? Bet es esmu plēsējs. Domātu, ka varu neņemt vērā Džerija atbildi, tāpēc ka grauzēji nav plēsēji. Bez tam man ir sunim līdzīgas pēdas. Protams, esmu kojots vai lapsa. Pajautāšu Mērijai, vai man ir spalgs kauciens?
3. Šī spēle ir arī sadarbības spēle, kur skaidri var saredzēt kā dalībnieki atbalsta viens otru. Rūpes par citiem – viena no iezīmēm, kas man vislabāk patīk šajā spēlē, ir rūpīga attieksme un uzmundrinājums, ko spēlētāji sniedz cits citam. Vairums dalībnieku jūt, ka spēle nebūs pabeigta, ja kāds vēl nav noteicis savu dzīvnieku. Daudzreiz es esmu novērojis kā 6-7 dalībnieki pulcējas pie pēdējā spēlētāja un uzmundrina to uzdot jautājumus.

Adaptēts pēc J. B. Cornell. Sharing Nature: Nature Awareness Activities for All Ages. Nevada City, Crystal Clarity Publishers. 2015. Sagatavoja Jāzeps Logins
Pievienoja: Kristaps Freijs, epasts – k.freijs@inbox.lv

Papildu resursi:

- Dzīvnieku attēli

Iesniegt savu eksperimentu

Latvijas Ķīmijas un farmācijas uzņēmēju asociācija

Dzirnavu iela 93-27, Rīga, LV-1011

(+371) 67298683

lakifa@lakifa.lv